

ŹRÓDŁA DANYCH GEOLOGICZNYCH I INTERPRETACJI, A DOKUMENTOWANIE STANU ZASOBÓW W ŚWIETLE OBOWIĄZUJĄCYCH REGULACJI PRAWNYCH

SOURCES OF GEOLOGICAL DATA AND INTERPRETATIONS AND RECORD-KEEPING THE CONDITION OF RESOURCES IN THE LIGHT OF APPLICABLE REGULATIONS

Jan A. Stefanowicz – Kancelaria Juris sp. z o. o., Warszawa

W artykule przedstawiono problemy związane z rozpoznawaniem i definiowaniem dokumentacji stanowiących źródło danych i informacji geologicznych, zagadnienia relacji informacji geologicznej w stosunku do dokumentacji geologicznej w aspekcie źródeł danych geologicznych i interpretacji, składających się na informację geologiczną. Omówiono klasyfikację dokumentacji geologicznych, wskazano na ich katalog zamknięty, a także na podstawie obowiązującego prawa wskazano, iż na informację geologiczną składają się także informacje zawarte w innych dokumentach niż dokumentacje geologiczne pozyskiwane także poza poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż kopaliny na podstawie projektów robót geologicznych, a w szczególności na etapie eksploatacji.

Słowa kluczowe: dane geologiczne, dokumentacja geologiczna, informacja geologiczna, dokumentowanie złoża i jego zasobów

The paper presents problems related to identifying and defining the geological documentations (reports), which are sources of the geological data and the geological information. The paper also concerns the relation between the geological information and the geological documentation in terms of sources of the geological data and results of their interpretation, of which the geological information consist. The Author discusses the classification of geological documentations' types and indicates its closed character (that their list is enumerative). On the basis of applicable law geological information can include also information contained in other documents than geological documentation, obtained also outside of the prospecting for or exploration of mineral deposits performed on the basis of geological works projects - for example at the stage of exploiting mineral deposits.

Keywords: geological date, geological documentation, geological information, documenting the deposit and its resources

Wstęp

Dane geologiczne i ich interpretacje składają się na informację geologiczną. Jest to istotna wiedza o dużej doniosłości gospodarczej i wartości ekonomicznej. Praktyka posługiwania się tą szczególną wiedzą, jej różnymi utrwaleniami i postaciami jest jednak ograniczona i nieefektywna. To, komu przysługuje prawo do informacji i w jakim zakresie, jest skomplikowane z uwagi na złożony charakter tak jej przedmiotu, jak i treści, czyli form utrwalenia w dokumentacjach, a także, co do różnych źródeł prawa do niej.

Informacja geologiczna obejmuje zarówno dane, jak również wyniki ich przetworzenia z interpretacjami, może podlegać utrwaleniu czy zwielokrotnieniu na różnych nośnikach, za pomocą różnych sposobów, w różnych dokumentach, które optymalnie powinny łącznie składać się na całość danej informacji geologicznej o złożu kopaliny, utrwalonej w jego dokumentacji. Wobec powyższego składowe tej informacji, jak i części dokumentacji, z racji: zróżnicowania prawa do nich różnego czasu powstania i trybu finansowania, zawierają dane z badań i opracowań przy rozpoznawaniu złoża i pozyskiwane

w toku wydobycia kopaliny, mogą przysługiwać wielu podmiotom. Gdy informacja jest wynikiem przetworzenia, jak również interpretacji – stanowić może również przejaw odrębnych działalności twórczych, o indywidualnym charakterze – co prowadzi do powstania wtórnych utworów i stosowania regulacji dotyczących praw zależnych (przetworzeń, opracowań). Już projektowanie prac, w tym robót jest także, samo w sobie pracą geologiczną, a przetworzenia i interpretacje danych zawarte w projekcie stanowią informację geologiczną, z której nowe dane geologiczne przysługują Skarbowi Państwa niezależnie od praw do danych wyjściowych. Natomiast gdyby, na tym etapie powstały utwory własności intelektualnej, to będą przedmiotem praw majątkowych należących do ich autorów lub tych, którzy zlecali i finansowali prace, na których autorzy te prawa przenieśli. Odrębne źródło to dane i interpretacje z dodatków do dokumentacji sporządzanych dla potrzeb dodatku do pzz, a dalej dla zmian w planie ruchu zakładu. W trakcie formułowania projektu prac geologicznych i ich realizacji wykonuje się reprocessingi wcześniej wykonanych badań, oraz badanie wcześniej pozyskiwanych próbek archiwalnych, na podstawie umów ze SP o odpłatne korzystanie z informacji geologicznej.

Te wszystkie prace mają za przedmiot dane, ich przetworzenia i interpretacje często opracowane lub sfinansowane przez innych inwestorów. W takiej sytuacji trzeba zawsze nabywać prawa do korzystania z tych nowych danych z przetworzeń i interpretacji. W pewnej części przetworzenia i interpretacje mogą być przedmiotem własności intelektualnej, której prawa majątkowe nie przeszły na SP lub nie powstały konstytucyjnie lub pierwotnie na jego rzecz (jak np. różne badania własne PIG finansowane ze środków budżetu lub NFOŚiGW, bądź instytucji wykonujących te badania ze środków publicznych na rzecz SP. Prawa te, jako własności intelektualnej pozostają przy tych, którzy stworzyli utwory lub nabyli prawa majątkowe translatywnie. Tak więc aktualnie najczęściej mamy do czynienia z wieloma źródłami danych i interpretacji ustalonych i utrwalanych w różnych formach, przez różne podmioty, w różnym czasie oraz na rachunek różnych osób (na ich rzecz i koszt), dla danego obszaru górotworu podlegającego rozpoznaniu.

Dokumentacje geologiczne

1. Dokumentacja geologiczna, to forma utrwalenia danych i ich interpretacji przepisana prawem, a także utwór o ustalonej treści, którego część, niekiedy istotna, może stanowić przedmiot własności intelektualnej. Jest to zatem, z jednej strony określony dokument, sformatowany (sformatowany) według przypisanych reguł, a z drugiej strony utrwalenie informacji, poczynając od wyjściowych danych geologicznych, po ich przetworzenie i interpretacje, stanowiące w większości opracowania wyników badań. Interdyscyplinarne spojrzenie na dokumentacje geologiczne i utrwaloną w nich informację geologiczną jako zbiór danych, ich przetworzeń i interpretacji, ujawnia wiele aspektów, relacji i form utrwalenia informacji stanowiących także wartość (dobro) niematerialnego przedmiotu prawa majątkowego, a więc mienia, jako aktywa w ujęciu prawno-finansowym.

2. Rozpoznając możliwe postaci utrwalenia danych, informacji geologicznej, trzeba zadać pytanie czy informacją geologiczną są tylko informacje utrwalone w przepisanych formach dokumentacji geologicznych, czyli czy informacją geologiczną będzie także informacja utrwalona w innych dokumentach, w formach nieprzepisanych (niesformatowanych) prawem? Trzeba tu najpierw przywołać treść art. 88 ust. 2 p. g.g. i art. 92 p.g.g., które rozróżniają i identyfikują (formatują) rodzaje dokumentacji geologicznych i tak ust. 2 art. 88 stanowi, że dokumentację geologiczną stanowią następujące rodzaje dokumentacji:

- 1) geologiczna złoża kopaliny, hydrogeologiczna, geologiczno-inżynierska;
- 2) inne niż określone w pkt 1-3, a art. 92 z kolei precyzuje, że te inne sporządza się w przypadku:
 - wykonywania prac geologicznych niekończących się udokumentowaniem zasobów złoża kopaliny lub zasobów wód podziemnych;
 - wykonania otworu wiertniczego w celu rozpoznania budowy głębokiego podłoża, niezwiązanego z dokumentowaniem złóż kopaliny;
 - wykonywania prac geologicznych w celu wykorzystania ciepła Ziemi;
 - likwidacji otworu wiertniczego.

Tu nie ma zapisu... w szczególności, a więc sporządza się tu inne wtedy i tylko wtedy.

Należy przyjąć, z punktu widzenia porządku prawnego, iż dokumentacje powyżej wskazane, o których stanowi art. 88 i 92 p.g.g. to te i tylko te, które są dokumentacjami geologicznymi *sensu stricte*, gdyż ustawa wprowadza tu katalog zamknięty. Następnie trzeba wywieść, że zawsze każda z dokumentacji geologicznych, każdy z jej rodzajów stanowi, co do zasady formę utrwalenia informacji geologicznej¹. Jednak informacja geologiczna i dane geologiczne są też i mogą być zawarte w innych dokumentach i opracowaniach, na przykład publikacjach, wyników badań prowadzonych w ramach projektów finansowanych przez NCBR czy z FOŚiGW, a nie tylko w dokumentacjach geologicznych.

Dane geologiczne i ich interpretacje, informacja geologiczna pozyskiwana przed i w trakcie eksploatacji

Dane geologiczne w rozumieniu prawa geologicznego i górnictwa w stanie obowiązującym od 2015 r., to wyniki bezpośrednich obserwacji i pomiarów uzyskanych w toku prowadzenia prac geologicznych. Interpretacje stanowią element informacji geologicznej i w znaczeniu ścisłym odnoszą się tylko do danych geologicznych w rozumieniu wąskim, jak wyżej a w znaczeniu szerokim także do każdego danych geologicznych pozyskiwanych z dowolnych źródeł oraz obejmujące dla potrzeb danej interpretacji zarówno dane geologiczne, jak i inne dane dotyczące złoża lub części górotworu warunkujące prowadzenie eksploatacji. Będą to oczywiście wszelkie dane z pomiarów, badań tektoniki, stosunków wodnych, gazowe, magnetotektoniki, czy grawimetryczne, także te fizykochemiczne czy z procesów wzbogacenia.

Nowe prawo geologiczne i górnictwa – ustawa z dnia 09.06.2011 r., obowiązujące od 01.01.2012 r. w słowniku w art. 6 ust. 1 pkt 2 p.g.g., definiuje na potrzeby ustawy „informację geologiczną” jako dane i próbki geologiczne wraz z wynikami ich przetworzenia i interpretacji, w szczególności przedstawione w dokumentacjach geologicznych oraz zapisane na informatycznych nośnikach danych. Tak więc kluczem do interpretacji są tu źródła danych wyjściowe, a więc ustalenia z badań w postaci danych i próbek geologicznych, przy czym próbka jest „nośnikiem” informacji organoleptycznych, fizykochemicznych. W szczególności nie oznacza to, że wyliczony w art. 6 ust. 1 pkt 2 katalog jest zamknięty. Dane, próbki i wyniki przetwarzania oraz interpretacji, z każdego badań kopaliny, górotworu, zawarte w innych dokumentach również składają się na informację geologiczną. Badania w wyniku, których pozyskujemy dane i próbki geologiczne, to zarówno wykonywane w ramach badań naukowych, czy budowy geologicznej kraju przez PIG – PIB – służbę geologiczną, instytucje naukowe, uczelnie, jak i w toku eksploracji przez przedsiębiorców, a także dalej w toku eksploatacji.

Przedmiot prawa do informacji geologicznej i podmiot uprawniony do korzystania z niej

„Informacja geologiczna” jako pojęcie prawa geologicznego i górnictwa pojawiło się stosunkowo późno, bo dopiero przy

¹ Lipiński A., Mikosz R. Ustawa Prawo geologiczne i górnictwa – Komentarz (...)

patrz też: J. Stefanowicz, Informacja geologiczna w nowym prawie geologicznym i górnictwie, [w:] Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego PIB nr 448/2, 2012, str. 259-264.

nowelizacjach związanych ze zmianami ustrojowymi w latach 1989-1991, cały czas ewoluowało i do dziś ta ewolucja się nie zakończyła. Zmiana ustawy z dnia 16.11.1960 r. o prawie geologicznym² objęła wprowadzenie z dniem 27.04.1991 r. nowej treści art. 24, który stanowił, że wyniki prac geologicznych przedstawia się w dokumentacji geologicznej, która miała zawierać, między innymi wyniki wykonanych badań oraz ich interpretację. Natomiast dodany art. 26c stanowił już wówczas, że właściciel dokumentacji geologicznej mógł zastrzec ograniczenie dostępności informacji w niej zawartych na okres nie dłuższy niż pięć lat (poufność); nie mogły one być w tym czasie przekazane innym podmiotom gospodarczym. Wówczas także jeszcze dokumentacje miały klauzule informacji niejawnych nadane w interesie państwa, np. poufne.

W prawie geologicznym i górniczym z 1994³ r. zdefiniowano „informację geologiczną”, jako dane oraz próbki uzyskane w wyniku prowadzenia prac geologicznych, a w art. 47 ust. 1 p.g.g., w jego pierwotnym brzmieniu sprecyzowano, że prawo do informacji uzyskanych w wyniku prowadzenia prac geologicznych przysługuje temu, kto poniósł koszty ich wykonania. W prawie tym do końca 2011 r. obowiązywał art. 47 p.g.g., zmieniany w międzyczasie trzykrotnie w ostatnim brzmieniu, takim iż od 2001 r. prawo do informacji uzyskanych w wyniku prac geologicznych przysługuje Skarbowi Państwa. Natomiast dodany ust. 2a stanowił, że rozporządzenie prawem do informacji geologicznej (przez Skarb Państwa) następuje w drodze umowy za wynagrodzeniem z wyjątkiem sytuacji określonych w ustawie.

Te istotne zmiany, które przez ostatnie 20 lat zmieniały zakres podmiotowy i przedmiotowy oraz treść pojęcia „informacji geologicznej” utrwalając jego odrębność od występujących w systemie polskiego prawa form mienia, rozumianych jako prawa majątkowe do dóbr niematerialnych lub prawnych (własność intelektualna – prawa autorskie, przemysłowe) skłania do tezy, że to pojęcie jeszcze nie zakończyło ewolucji. Dla geologów informacja geologiczna, to przede wszystkim rozumiana dosłownie wiedza, w ścisłym rozumieniu danych, o budowie geologicznej skorupy ziemskiej, a więc górotworu jako całości i w nim substancji (w dowolnym stanie stałym; ciekłym, gazowym) w szczególności o warunkach geologicznych i stanie substancji (tak też ISO 19104). Tak więc dla geologii zawsze podstawą jest wiedza uzyskana z badań w postaci wyników ustalonych i utrwalonych w różnych formach pomiarów i zapisów, jak i zawartych w pozyskanych próbkach (rdzeniach).

Wykładnia prawa do informacji geologicznej czy też merytorycznej treści (zawartości) dokumentacji geologicznej musi być racjonalna, czyli w granicach wykładni gramatycznej i logicznej, podlegać także wykładni celowościowej i funkcjonalnej, zakładając racjonalność ustawodawcy. Jednym słowem musi uwzględniać sens merytoryczny i cel wprowadzenia tej instytucji. Na dziś możemy wskazać, że informacja geologiczna to przede wszystkim dane geologiczne, co do zasady tak, jak to zapisano w prawie i nadto tylko te z przetworzenia danych, które wynikają z zastosowania obliczeń i przetworzeń rutynowych opisanych w nauce geologii oraz przepisów określających sposób, formę i zakres przetwarzania wyników badań bez ich interpretacji i przetworzeń autorskich, które mają służyć racjonalnej, zrównoważonej gospodarce surowcami mineralnymi,

² Ustawa z dnia 16.11.1960 r. o prawie geologicznym (Dz.U.60.52.303)

³ Ustawa z dnia 4.02.1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.94.27.96)

a także hydrologii czy geologii inżynierskiej. To znaczy, że celem jest ustalenie perspektyw występowania i poszukiwania złóż, ich rozpoznanie, określenie zasobów (bilansowych, przemysłowych).

Zmiany w zakresie podmiotowym prawa do informacji geologicznej powodowały i powodują nadal komplikacje właśnie w ustaleniu statusu „właścicielskiego danej informacji”, a co za tym idzie możliwości i zakresu dysponowania nią, w tym nieodpłatnego udostępniania. Złożoność tej problematyki i komplikacje wynikające z niestandardowości prawa zostały również zauważone na forum międzynarodowym, chociażby przy okazji tworzenia Internetowego Systemu eEarth umożliwiającego przeglądanie danych otworowych gromadzonych przez niektóre z europejskich służb geologicznych⁴.

Do 1990 r. nie posługiwano się jeszcze w ogóle pojęciem praw do informacji geologicznej. Dopiero nowelizacja Ustawy 16.11.1960 r. Prawo geologiczne dokonana 27.04.1991 r.⁵ wprowadziła pojęcie informacji geologicznej i ukształtowało prawo do niej jako, co do zasady, zbywalne bezwzględne prawo majątkowe do dobra niematerialnego przysługujące przedsiębiorcy. Od 2.09.1994 r., a więc od wejścia w życie Ustawy z 4.02.1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (dalej; p.g.g. z 1994 r.) do 1 stycznia 2002 r. prawo do informacji uzyskanych w wyniku prowadzenia prac geologicznych przysługiwało temu, kto poniósł koszt ich wykonania (art. 47 ust. 1. p.g.g z 1994 r.), a przeniesienie praw przysługujących przedsiębiorcy do tej informacji wymagało zgody właściwego organu. Było to więc w dalszym ciągu prawo zbywalne przysługujące przedsiębiorcy, co potwierdza art. 47 ust. 3 p.g.g. z 1994 r., który stanowi, że Skarb Państwa mógł żądać przeniesienia na niego, za wynagrodzeniem, praw przysługujących do informacji uzyskanych w wyniku prowadzenia prac geologicznych. Ten stan rzeczy diametralnie uległ zmianie po wejściu w życie nowelizacji Prawa geologicznego i górniczego z 1 stycznia 2002 r. Prawo do informacji uzyskanych w wyniku prac geologicznych zostało ukształtowane jako niepodzielne, niezbywalne prawo przysługujące Skarbowi Państwa, ze specyficznym ograniczeniem uprawnienia do rozporządzania nim. Podmiotowi, który sfinansował pozyskanie informacji, przysługiwało bowiem wyłączone, ograniczone czasowo prawo do nieodpłatnego „wykorzystywania” uzyskanych informacji w celach badawczych, naukowych, jak też celem wykonywania działalności regulowanej ustawy. Ustawa stanowiła również, że jeżeli koncesja lub decyzja o zatwierdzeniu projektu prac geologicznych nie stanowi inaczej, ten komu przysługuje prawo wykorzystywania uzyskanych w ten sposób informacji geologicznych, może udostępniać je innym podmiotom. Wprowadzenie opisywanej nowelizacji zmieniło charakter prawa do informacji geologicznej. Informacja już w momencie uzyskania, ustalenia, praktycznie z chwilą utrwalenia (za wyjątkiem rdzeni z odwiertów) stawała się *a priori* „własnością” Skarbu Państwa niezależnie od tego, kto był jej rzeczywistym wytwórcą, twórcą interpretacji, ani kto poniósł koszt jej wytworzenia.

Jak wynika z powyższego skrótego przedstawienia stanu prawnego, na przestrzeni lat Ustawodawca czynił istotne zmia-

⁴ T. Mardal, An Overview of Legal Regulations Concerning Dissemination of Geoscientific Data in Europe (Synthetic report) http://www.eearth.eu/dinoLks/documents/reports/wp2/earth_wp2_legal_regulations_synthetic_report.pdf; str. 7.

⁵ Ustawa z dnia 9 marca 1991 r. o zmianie ustawy o prawie geologicznym (Dz. U. 1991 nr 31 poz. 129 1991.04.25)

ny w zakresie podmiotowym prawa do informacji geologicznej, co jest źródłem problemów z ustaleniem „statusu właścicielskiego” tego prawa obecnie. Celem zaradzenia niepewności, co do tego, komu prawo do informacji przysługuje, w 2001 r. zaprojektowano i zaprogramowano Bazę Danych INFOGEO SKARB, zadaniem której jest gromadzenie i udostępnianie informacji geologicznej dotyczącej złóż kopalin oraz obiektów hydrogeologicznych zawartych w archiwalnych dokumentacjach. Już od 2003 r., wprowadzono do systemu ponad 15 000 dokumentacji i opracowań geologicznych, opisując je w miarę możliwości danymi dotyczącymi daty powstania, „właściciela”, autora. Trzeba ocenić pozytywnie, tę próbę uporządkowania niejasnego stanu „właścicielskiego” informacji. Aktualnie funkcjonuje pod nazwą Centralna Baza Danych Geologicznych, a w niej są zagregowane bazy, czy też dane dotychczasowego MIDAS i InfoGeoSkarb i jest rozwijana przez PIG – PIB jednak bez statusu rejestru publicznego, nie ma statusu ksiąg publicznych i z jej zapisów nie wynikają domniemania prawne.

Przedmiot prawa do informacji geologicznej

Rozpatrując prawo do informacji z punktu widzenia typu stosunku, z którego ono wynika, należy stwierdzić, iż jest to prawo pozyskiwane w wyniku nakładów finansowych na ustalenie i utrwalenie jego przedmiotu, a więc jest bezpośrednio uwarunkowane interesem ekonomicznym podmiotu uprawnionego, który chce uzyskać określone dobro mające dla niego konkretną wartość. Ze względu na to, bez wątplenia podlega ono zakwalifikowaniu do grupy praw majątkowych i wchodzi w pojęcie mienia (art. 44 k.c.). Przedmiotem analizowanego prawa jest informacja, a więc pewna określona przedmiotowo wiedza, w tym przypadku dotycząca budowy geologicznej części skorupy ziemskiej (górotworu), w szczególności pozyskana w związku z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż kopalin. Informacja nie jest więc ani rzeczą ani prawem w rozumieniu prawa cywilnego, ze względu na przedmiot podlega zakwalifikowaniu jako wartość niematerialna, a prawo do niej jako prawo do dobra niematerialnego. Materialne są jedynie nośniki informacji zarówno te w stanie „nieprzetworzonym” – próbki, jak i przetworzonym np. sprawozdanie z wyników badań laboratoryjnych. Źródłem powzięcia wiedzy mogą być więc rdzenie wiertnicze i inne próbki geologiczne, dane pomiarów geofizycznych (np. magizycznych, magnetycznych, sejsmicznych, geochemicznych); profile otworów wiertniczych, profile wyrobisk górniczych, przetworzone zdjęcia (mapy) geologiczne, przekroje geologiczne, zestawienia statystyczne; analizy, komentarze i interpretacje informacji podstawowych i przetworzonych (np. części tekstowe dokumentacji geologicznych). Wynik poddania danych analizie i opracowaniu może wypełniać przesłanki uznania danego rezultatu działalności za utwór w rozumieniu prawa autorskiego, a więc zgoła innego od regulacji prawa geologicznego i górnictwa. Autorskie prawa osobiste, jako niezbywalne i nieograniczone w czasie, będą współistniały z prawem Skarbu Państwa do informacji geologicznej. W sytuacji, gdy dane podlegały twórczemu opracowaniu, spełniającemu przesłanki utworu przez kilka osób – prawa autorskie mogą przysługiwać współtwórcom łącznie albo twórcom poszczególnych części dokumentacji geologicznej mających samodzielne znaczenie, składających się razem na utwór zbiorowy. Obok informacji – dobra niematerialnego, zawsze istnieje źródło tej informacji, w rozumieniu materialnego substratu (nośnika), z którego informacja jest pozyskiwana.

Takim źródłem, jak była mowa wyżej, może być np. rdzeń z odwiertu, czy też dane pozyskane np. z pomiarów tomograficznych, sejsmiki, które wymagają dla ich uzyskania pewnego działania człowieka, jednakże polegającego przeważnie jedynie na wykonaniu prac technicznych – zaprogramowania m.in. aparatury co do zakresu pozyskiwanych danych, wobec czego rezultat tych prac nie będzie przeważnie utworem w rozumieniu prawa autorskiego. Jak wynika z powyższego, o ile przedmiot prawa do informacji geologicznej, rozumiany jako „suma wiedzy”, z punktu widzenia funkcjonalności stanowi pewną całość, to jednak praw do niej nie można uznać za jednolite. Informacja geologiczna w zależności od postaci i stopnia przetworzenia może być bowiem w różnym zakresie przedmiotem własności przemysłowej czy też prawa autorskiego. Reasumując ten wątek rozważań należy stwierdzić, że dokumentacja geologiczna zawsze zawierać będzie informację geologiczną oraz interpretacje geologiczne, przy czym informacja może być przedmiotem własności przemysłowej, a w przypadku danych zinterpretowanych możemy mieć do czynienia z utworem, a więc przedmiotem prawa autorskiego. Tak więc to prawo do informacji geologicznej Skarbu Państwa to aktualnie majątkowe bezwzględne prawo niezbywalne, zbliżone w jakiejś części do własności przemysłowej i z tym prawem związane prawa autorskie interpretatorów, które mogą być licencjonowane i udostępniane do korzystania wraz z prawem do zebranych, poddanych interpretacjom danych geologicznych.

Podmiot uprawniony do korzystania z prawa do informacji geologicznej

Cezurą czasową, istotnej zmiany po stronie podmiotowej jest tu nowelizacja, która weszła w życie 1.01.2002 r., z mocy której od tego czasu, prawo do informacji zaczęło przysługiwać Skarbowi Państwa, niezależnie od tego, kto poniósł koszty jej uzyskania. Przed tą datą, od 1 lutego 1989 r. do wejścia w życie p.g.g. z 1994 r. prawo do informacji geologicznej przysługiwało tylko Skarbowi Państwa, jeżeli to on poniósł koszty jej uzyskania. W przypadku, gdy koszty poniósł przedsiębiorca, to *a contrario* prawa do informacji przysługiwały jemu. Przyjmuje się, iż od 1 lutego 1989 r. prawo zarządu przysługujące państwowym osobom prawnym przekształciło się w ich „własne” prawa podmiotowe. Prawa do informacji geologicznych, znajdujących się w zarządzie państwowych osób prawnych, stały się więc ich prawami podmiotowymi tych osób. Natomiast już artykuł 47 ust. 1. p.g.g. z 1994 r. obowiązujący do 31.12.2001 r. stanowił jednoznacznie, że prawo do informacji uzyskanych w wyniku prowadzenia prac geologicznych przysługuje temu, kto poniósł koszty ich wykonania, a przeniesienie przez przedsiębiorcę praw przysługujących mu do informacji geologicznej wymagało zgody własnościowego organu administracji geologicznej. To, komu prawo do informacji wytworzonej przed 2002 r. przysługuje, i w jakim zakresie, może być niejasne również ze względu na złożony charakter treści informacji geologicznej, co do źródeł, jak i prawa do niej. Mając na uwadze fakt, iż informacja geologiczna obejmuje nie tylko dane geologiczne wraz z wynikami ich przetwarzania, ale także interpretacje, a w szczególności wszystkie przedstawiane w dokumentacjach geologicznych, obok zapisanych na informatycznych nośnikach danych, wyniki wszelkich pomiarów i badań i ich analizy, może ona podlegać utrwaleniu w różnego rodzaju nośnikach (patrz wyżej pkt 2.1.), o różnym statusie, w różnych dokumentach. Dopiero łącznie składają się one na całość danej dokumentacji

złoża kopaliny wraz z dodatkami, które zostały wytworzone w różnym czasie. Wobec tego prawa lub uprawnienia do tych „różnych części” informacji przysługiwać mogą jednak wielu podmiotom. W sytuacji więc, gdy informacja wynika z przetworzenia i interpretacji, i stanowi wynik działań kreatywnych (działalności twórczej o indywidualnym charakterze), to wówczas staje się, jak wskazano powyżej, przedmiotem prawa autorskiego – majątkowych praw autorskich autorów danych utworów. W przypadku korzystania z usług podmiotów zewnętrznych celem wykonania badań, analiz, interpretacji itp. istotne z praktycznego punktu widzenia jest zadbanie bądź o przeniesienie autorskich praw majątkowych na przedsiębiorcę, bądź zapewnienie możliwości korzystania z utworu na podstawie licencji na wskazanych polach eksploatacji. Według art. 17 Prawa autorskiego: jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, twórca przysługuje wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu. Majątkowe prawa autorskie, w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron, do utworu powstałego w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, z chwilą przyjęcia utworu nabywa pracodawca, o ile ustawa bądź umowa nie stanowią inaczej. Wykonanie zlecenia (zamówienia przedsiębiorcy górniczego) może jednak nastąpić poprzez osoby nie będące pracownikami, a więc podwykonawców, zleceńbiorców. W takich sytuacjach dla nabycia majątkowych praw autorskich do utworów naukowych, czy badawczych konieczne jest wyraźne ustanowienie w umowie takiego nabycia w określonym zakresie na określonych polach eksploatacji od utworów. Nieuregulowanie tej kwestii może prowadzić do kolizji praw przysługujących: podmiotowi „finansującemu” pozyskanie informacji, o którym mowa w art. 99 ust. 2 p.g.g., z przysługującymi autorowi oraz Skarbowi Państwa.

Ochrona i tajemnica informacji geologicznej

Mając powyższe na uwadze trzeba wywieść, iż ta ochrona i sposoby udostępniania powinny zapewniać, aby rzeczywiście tylko uprawniony przedsiębiorca mógł korzystać z informacji geologicznej w okresie przysługującej mu wyłączność. Aby to zapewnić ochrona taka powinna obejmować zarówno ochronę w zakresie dostępu do informacji, a więc konkretnie dostępu do dokumentów i dokumentacji geologicznych będących nośnikami tej informacji, a więc zabezpieczać przed nieuprawnionym wglądem i zapoznaniem się z informacją, jak i przed korzystaniem w rozumieniu uzyskiwania legitymacji do użycia informacji geologicznej dla potrzeb innych działalności, które stałyby w sprzeczności z wyłącznym prawem przedsiębiorcy, o którym mowa wyżej. To oznacza, iż regulując udostępnianie informacji i dokonując czynności takiego udostępnienia zarówno w zakresie faktycznym (wglądu), jak i prawnym umów o udostępnieniu z określeniem zakresu możliwego korzystania

z informacji działający za Skarb Państwa, sprawujący zarząd informacją, jej piastuni powinni wdrożyć formy ochrony zarówno te materialno – techniczne w zakresie dostępu i te prawne w zakresie przestrzegania, uwzględniania i stosowania takich instytucji jak informacja zastrzeżona w rozumieniu przepisach o informacjach niejawnych, tajemnica przedsiębiorcy, czy ochrona osobistych i majątkowych praw autorskich wynikających z praw własności intelektualnej do niektórych przetworzeń i wszystkich interpretacji stanowiących przedmiot informacji geologicznej.⁶

Sporządzana nowa dokumentacja geologiczna przez przedsiębiorcę, który „na nowo” rozpoznaje złoża już w części wcześniej dokumentowanej, czy nawet eksploatowanej, powinien przedstawić i poddać opracowaniu, interpretacjom cały zasób dotychczasowej informacji geologicznej. Tymczasem część tej informacji może być niedostępna w rozumieniu dostępu do treści, a część wobec braku dostępu w znaczeniu braku praw do korzystania. Te zagadnienia umknęły projektodawcom regulacji, a praktycy próbują sobie z tym radzić prowadząc do coraz częstszych kolizji.

Wnioski

1. Konieczne jest, jak to się już szeroko podnosi, przygotowanie nowej kompleksowej, ale i w pełni kompatybilnej ze zdefiniowaniem przejrzystości kluczowych pojęć, całej materii badań, przetwarzania danych i sporządzania informacji geologicznej w obszarze górotworu, bez względu na ich cel i zakres z odpowiednią klasyfikacją dokumentów, jako form utrwałych, które będą obejmować całość informacji geologicznej, w takim układzie, który pozwoli na efektywne zarządzanie zasobem informacji, jak i jej bieżącą aktualizację.

2. Należałoby przyjąć, iż próbki, dane geologiczne, wyniki badań i ich interpretacje niezależnie od tego w jakim czasie zostały wykonane przed, w toku poszukiwań i rozpoznawania, w toku eksploatacji, czy po jej zakończeniu „trafiają” do dokumentacji geologicznej zarówno w rozumieniu materialno - technicznym zbioru składającego się na dokumentację geologiczną złoża lub obszaru wstępnie zbadanego, czy też podziemnych, magazynów lub składowisk odpadów lub źródeł ciepła ziemi, czy też zbiorów informacji dla obszarów prognostycznych występowania złóż lub obszarów poddanych systematycznym badaniom w ramach rozpoznania górotworu na terenie RP.

3. Obowiązki w zakresie ujawniania i przekazywania próbek, danych geologicznych, uwzględniania ich w dokumentacjach geologicznych, dodatkach do dokumentacji, PZZ, dodatkach do PZZ, a także innych dokumentacjach związanych z prowadzeniem działalności w obrębie nieruchomości gruntowych lub górotworu powinny być wyraźnie sprecyzowane, tak aby zapewnić efektywność korzystania z danych i wyników badań do różnych celów.

⁶ Koziół Agnieszka „Wybrane aspekty prawne regulacji własności górniczej i użytkowania górniczego w nowym prawie geologicznym i górniczym” Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego Zakład Publikacji Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego, 2008, nr 448, 2012 Druk nr 1969 prawo geologiczne i górnicze wraz z projektami aktów wykonawczych

Literatura

Artykuły

- [1] Koziół Agnieszka. 2012. „Wybrane aspekty prawne regulacji własności górniczej i użytkowania górniczego w nowym prawie geologicznym i górniczym” Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego Zakład Publikacji Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego. 448 (2): 265 – 268
- [2] Nieć Marek. 2010. „Międzynarodowe klasyfikacje zasobów złóż kopalin”. *Górnictwo i Geoinżynieria*. 34 (3):34, 35, 40
- [3] Nieć Marek. 2010. Wiedza fachowa, „Ustawa prawo geologiczne i górnicze i racjonalna gospodarka złożem”, *Zeszyty Naukowe IGSMiE PAN* (79): 32-33
- [4] Polak Anna. 2012. „Charakterystyka prawa do informacji geologicznej i prawa do korzystania z niej według standardów i metodologii prawa cywilnego” *Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk*. (83): 165 – 169
- [5] Polak Anna, Rojek Mateusz, Stefanowicz Jan A. 2014. „Dokumentacja geologiczna, jako źródło informacji geologicznej stanowiącej przedmiot własności intelektualnej” *Górnictwo Odkrywkowe* 55 (2-3): 11 - 18
- [6] Stefanowicz Jan A. 2010. „Aktywa geologiczno-górniczne Skarbu Państwa” *Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego* 439 (1): 219–227
- [7] Stefanowicz Jan A. 2014. „Dostęp do informacji geologicznej i jej ochrona” *Górnictwo Odkrywkowe* 55 (2-3): 19 - 24
- [8] Stefanowicz Jan A. 2015. „Przekazywanie informacji geologicznej administracji geologicznej i służbie geologicznej po 1.01.2015 r. w świetle zmian prawa geologicznego i górniczego oraz projektowanego Rozporządzenia Ministra Środowiska” (IV Ogólnopolska konferencja naukowa złoża kopalin – aktualne problemy prac poszukiwawczych, badawczych i dokumentacyjnych, ABSTRAKTY – Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy)
- [9] Stefanowicz Jan A. 2016. „Problemy dokumentowania złóż w świetle zmian kompetencyjnych i instytucjonalnych” *Górnictwo Odkrywkowe* 57 (2): 35 – 46
- [10] Wojcieszko-Głuszko Elżbieta. 2002. „Ochrona prawna know-how w prawie polskim na tle prawnoporównawczym”, *ZNUJ Pr. Wynał. z.* 81, s. 74-78
- [11] T. Mardal, *An Overview of Legal Regulations Concerning Dissemination of Geoscientific Data in Europe* (Synthetic report) http://www.eearth.eu/dinoLks/documents/reports/wp2/earth_wp2_legal_reulations_synthetic_report.pdf; str. 7

Książki

- [1] Górnicki Leonard. 1997. *Nieuczciwa konkurencja, w szczególności poprzez wprowadzające w błąd oznaczenie towarów lub usług, i środki ochrony w prawie polskim*, 26. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego
- [2] Lipiński Aleksander, Mikosz Ryszard. 2003. *Ustawa Prawo geologiczne i górnicze – Komentarz*, wyd. 2 zm., stan prawny na dzień 30 maja 2003
- [3] Nowińska Ewa, Urszula Promińska, Szczepanowska – Kozłowska Krystyna. 2004. *Prawo własności przemysłowej*, 23. LexisNexis
- [4] Schwarzbach Hubert. 2012. *Prawo geologiczne i górnicze Komentarz*, t. 1: 76. Salome
- [5] Sołtysiński Stanisław. 1970. *Licencje na korzystanie z cudzych rozwiązań technicznych*, 170 i n. Wydawnictwo Prawnicze

Akty prawne

- [1] Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tj. Dz. U. 2016, poz. 1131)
- [2] Ustawa z dnia 9 marca 1991 r. o zmianie ustawy o prawie geologicznym (Dz. U. 1991 nr 31 poz. 129 1991.04.25)
- [3] Ustawa z dnia 16.11.1960 r. o prawie geologicznym (Dz.U.60.52.303)
- [4] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie planów ruchów zakładów górniczych
- [5] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2015 r., w sprawie dokumentacji geologicznej złoża kopaliny z wyłączeniem węglowodorów (Dz. U. 2015, poz. 987), górniczych (tj. Dz. U. 2012, poz. 372)
- [6] Ustawa z dnia 4.02.1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.94.27.96)